AUTORUL TRAGEDIEI *VINA* — UN SCRIITOR OBSCUR?

DE

KLAUS-HENNING SCHROEDER

Istoria literaturii române publicată de Academia Română este un ajutor prețios pentru cei ce se ocupă cu literatura română sau cu studiul literaturii comparate. Dacă facem cîteva observații în legătură cu un capitol al volumului al II-lea, aceasta nu înseamnă critică, ci numai o completare.

În capitolul despre Enrich Vinterhalder se spune că nu ar fi exclus ca ambele comedii (1836) ale acestui autor, *Actorul fără voie* și *Triumful amorului*, să nu fie traduceri, ci opere originale. Pentru prima piesă, cel puțin, această presupunere nu se adevereşte. Este traducerea, sau mai precis, prelucrarea unei opere a lui August von Kotzebue, căreia i-a stat la bază un original francez : *Der Schauspieler wider Willen, Lustspiel in einem Aufzuge. Nach dem Französischen frei bearbeitet* (1803). A doua operă, *Triumful amorului*, este vădit o comedie italiană, pe care Vinterhalder a tradus-o, probabil, după o versiune germană. Pînă acum, ce-i drept, n-am putut descoperi nici textul italian, nici pe cel german [1].

Dar, mai ales în legătură cu tragedia *Vina*, pe care Vinterhalder a tradus-o în 1843, se impun cîteva observații. În *Istoria literaturii române*, p. 579, se poate citi că este vorba de opera unui „foarte obscur autor german", Adolph Müller, și două pagini mai departe, se vorbește încă o dată de un autor german obscur. Autorul tragediei *Die Schuld* (românește *Vina*) este într-adevăr necunoscut publicului actual, chiar și în Germania ; în istoria literaturii germane însă opera sa ocupă un loc însemnat. Oricum, într-o vreme, acest poet a avut mai mult succes ca, de pildă, Goethe.

Este vorba de Gottfried Adolf Müllner, 1774—1829 (și nu Müller), un avocat din Weissenfels, care în 1816 și-a părăsit profesia ca să se dedice cu totul activității literare. De la el au rămas cîteva lucrări juridice și destul de cunoscut a fost romanul său în două volume, *Inzest oder der Schutzgeist von Avignon*, apărut

[1] Lui N. A. Ursu îi datorăm următoarea indicație : cartea *Operele lui Cezar Bolliac*, București, 1835, are în apendice un catalog de „cărțile ce se află în Tipografia lui Eliad și cele ce sînt a se tipări". Între cărți „ce sînt a se tipări" sînt menționate *Triumful amorului* și *Actorul fără voie*. După ambele se află numele *Șagher* [Schrager ?]. Nu putem lămuri ce legătură există între Schrager (care nu este menționat în bibliografiile germane ale timpului său) și Vinterhalder. În orice caz, nici Schrager nu este autorul comediei *Actorul fără voie*, după cum nu este nici autorul piesei *Triumful amorului*.

BDD-A1522 © 1971 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:57:52 UTC)

la Greiz în 1799. De la 1820 pînă la 1825, Müllner a condus, în calitate de jurnalist, foiletonul literar al ziarului „Morgenblatt für gebildete Stände", al editorului Cotta, și, cu începere din 1826, a publicat la Braunschweig, „Mitternachtsblatt".

Dar cel mai mare succes l-a avut în domeniul teatrului. În 1810 a înființat la Weissenfels un teatru particular, în care se reprezentau piesele sale și ale altor autori. Dintre tragediile sale *(Der 29 Februar*, 1812, *Die Schuld*, 1816, *König Yngurd*, 1817, *Die Albaneserin*, 1820), cea mai cunoscută a fost *Die Schuld*. S-a menținut multă vreme pe scenele germane și, în 1821, a apărut deja ediția a 4-a a textului. La fel de cunoscute în Germania au fost și comediile sale, scrise unele după model francez, altele sub influența lui August von Kotzebue. Este semnificativ că Müllner însuși s-a numit „umbra lui Kotzebue" și a publicat, în 1826, o operă cu titlul *Kotzebues Literaturbriefe aus der Unterwelt*.

Tragediile lui Müllner, între altele *Die Schuld*, se găsesc pe linia literară a „Schicksalstragödie", gen deosebit de apreciat în epoca romantismului german (mai ales între 1810 și 1820), care tratează atît subiecte istorice cît și subiecte burgheze. În această modă literară apare o concepție fatalistă. Pe un fond neliniștitor și demonic se împlinește destinul inevitabil, deseori vestit prin visuri, presimțiri sau provocat de un blestem. Această direcție literară a fost pregătită prin tragedii ca *Die Braut von Messina* de F. Schiller (1803). Printre tragediile germane care aparțin acestui gen trebuie numite opere atît de celebre ca *Die Ahnfrau* (1817) de Grillparzer, dar principalii reprezentanți ai acestei tendințe sînt Zacharias Werner (1768—1823) și Adolf Müllner. În Franța, unele dintre operele lui Victor Hugo *(Les Burgraves)* și ale lui A. Dumas se apropie de „Schicksalstragödie" germană. În ceea ce privește literatura română, Vinterhalder n-a fost singurul care a creat o operă de acest gen, ci trebuia de asemenea menționat Al. Macedonski: tragedia sa *3 decembrie* nu-i decît adaptarea dramei *Der 24. Februar* de Zacharias Werner[2].

Acest gen literar ia sfîrșit, mai tîrziu, cu piesele cu strigoi ale teatrului popular.

Enciclopediile și manualele de literatură germană ale secolului al XIX-lea vorbesc foarte mult despre Adolf Müllner. Una dintre cele mai importante enciclopedii, *Meyer's Conversations-Lexikon*, tomul 22, din 1852, face elogiul construcției dramatice și al limbii poetice a pieselor sale: „Erfindung, stechender Witz und Feinheit in der Ausführung des Einzelnen lassen sich Müllner nicht absprechen und bringen, verbunden mit einer glücklichen Kenntnis des menschlichen Herzens, oft grosse Effekte hervor, trotz des bedeutenden Mangels aller Wärme des Gefühls". Este adevărat că această lipsă de căldură a sentimentelor — urmează textul — Müllner a încercat s-o ascundă printr-o limbă prea bogată în imagini și prea încărcată cu jocuri de cuvinte. Azi se poate chiar adăuga la acestea și obiecția că în dramele lui Müllner predomină anumite pseudo-probleme și căutarea efectelor ușoare. La vremea lor însă, operele lui Müllner, mai cu seamă *Die Schuld*, au avut un succes netăgăduit. Goethe personal a reprezentat la Weimar piesele lui. „*Die Schuld* a lui Müllner și *Die Ahnfrau* a lui Grillparzer erau, în vremea aceea [cam pe la 1817], la ordinea zilei și făceau senzație", scrie J. P. Eckermann în introducerea la *Gespräche mit Goethe*.

Adolf Müllner nu este un scriitor important, dar, în nici un caz, nu este obscur. Trebuie să mai fie amintit azi? Răspundem afirmativ la această întrebare, pentru că numai cine ține seama de literatura tuturor claselor și de operele literare de toate calitățile poate zugrăvi imaginea desăvîrșită a unei epoci. Chiar și un Adolf Müllner este un reprezentant al epocii goethiene[3].

---

[2] T. Vianu, *Studii de literatură română*, București, 1965, p. 430—431.

[3] O mare parte dintre operele sale sînt publicate în *Vermischte Schriften*, 2 vol., Stuttgrat, 1824/1826; *Dramatische Werke*, 7 vol., Braunschweig, 1828. — Studii critice: K. K. J. Schütz, *A. Müllners Leben, Charakter und Geist*, Meissen, 1830; Oskar Weller, *A. Müllner als Dramatiker* (teză de doctorat), Würzburg, 1922.

BDD-A1522 © 1971 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:57:52 UTC)